

Szeminárium a statisztikai szakmai etikáról

(Hong Kong, 2013. augusztus 25.)

Az ISI 59. Statisztikai Világkonferenciájának alkalmából az **ISI Etikai Bizottságának Tanácsadó testülete** 2013. augusztus 25-én, Hong Kong-ban **statisztika szakmai etikai szemináriumot** szervezett. A rendezvényt a Tanácsadó Testület elnöke Dennis Trewin (az ausztrál statisztikai hivatal korábbi elnöke) szervezte, illetve elnökölte.

A fórumot alapvetően a hivatalos statisztikát érintő etikai kérdéseknek szentelték. A szervezők és az előadók az adatgyűjtések, a statisztikai adatok elérhetősége, elemzése és az adatok közreadása kapcsán felmerülő etikai kérdéseket vizsgálták, illetve tárgyalták. A szeminárium vizsgálta azt is, hogy a hivatalos statisztikában milyen mértékben érvényesülnek az etikai kódexek alapelvei.

A vita során a résztvevők egyetértettek abban, hogy a statisztikai etikai alapelvek még mindig a kidolgozás, értelmezés fázisában vannak. Jelenleg is előfordulnak olyan esetek, ahol az egyes alapelvek ütköznek, miközben az alapelveknek a konfliktusok megoldását kellene támogatni. Az átmeneti helyzet miatt nagyon fontos, hogy a vitatott kérdéseket, azok részleteit a statisztikusok – már a döntéshozás előtt - alaposan elemezzék (akár kívülállók bevonásával is).

Élénk vita alakult ki arról is, hogy a statisztikai etikai alapelvek tudják-e segíteni a statisztikusokat, amikor a statisztikusok a statisztika iránti bizalom erősítésén dolgoznak. Noha közös álláspontot nem sikerült megfogalmazni, abban teljes volt az egyetértés, hogy **a nemzetközi és a nemzeti statisztikai társaságoknak ebben a munkában aktív szerepet kell vállalni** (erre már vannak jó példák is - lásd Ausztrál Statisztikai Társaság dokumentumai). Arra is vannak példák, hogy több társaság, intézmény közös – regionális - nyilatkozatot tesz közzé (pl. Afrikaiak).

Az egyik, legérdekesebb vita a vizsgálándók alanyainak „jogairól” szólt; mikor kell „szóbeli”, és mikor kell írásos beleegyezést kérni a megfigyelés (adatgyűjtés) alanyaitól, hogy hajlandók-e részt venni az adatgyűjtésben/elemzésben. Abban egyetértés volt, hogy a szenzitív, kismintás elemzések esetében az érintettek hozzájárulása különösen fontos, beleértve azt is, hogy a megfigyelendők még a vizsgálat során is visszaléphessenek az együttműködéstől, a jóváhagyásuktól. Egyetértés volt abban is, hogy az érintettek számára még a „nem érzékeny”, nagymintás felvételek esetében is világossá kell tenni az összeírás/elemzés célját, a következő lépéseket és az adatvédelmi előírásokat. Ami fontos, az alapelveket mindig világosan közölni kell az elemzések alanyaival, az alapelveknek transzparensnek kell lenniük!

A résztvevők megvitatták azt is, hogy az előállított statisztikai adatok kiknek lehetnek elérhetőek, hogyan juthat a statisztikai adatokhoz egy harmadik fél. Egyetértés volt abban, hogy a felelősség mindenkor a statisztikai adatok előállítót terheli, még akkor is, ha az

adatgyűjtést/elemzést a kormányzat, vagy bárki más finanszírozta/rendelte el. Sokak számára erősen vitatott az a gyakran hangoztatott elv, hogy minden közpénzen előállított statisztikai adat „közösségi terméknek” tekinthető. A statisztikai adatokat minden esetben a vonatkozó adatvédelmi és más jogszabályok (adatszolgáltatóknak tett ígérek) betartásával kell/lehet közzétenni.

A résztvevők felhívták a figyelmet arra is, hogy foglalkozni kellene avval is, hogy a statisztikusok hogyan kezeljék - a statisztikai célra - egy „harmadik féltől” átvett adatokat. **A „Big Data” megjelenése új alapelvek kidolgozását sürgeti!**

A szeminárium előadásai:

1. Az ISI statisztikai szakmai etikai kódexe (Dennis Trewin [előadása](#))
2. Nemzetközi és nemzeti Gyakorlati Kódex – működnek? (Ron Wasserstein, Amerikai Statisztikai Társaság [előadása](#))
3. Az adatelérhetőség kérdései; hogyan tudjuk elérni, hogy biztosítjuk az igényelt adatokat, de nem sértjük meg az adatvédelmi előírásokat (Alan Karr és Dennis Trewin [előadása](#))
4. Hogyan alkalmazzuk az etikai kódexet, amikor egy nagyon érzékeny témát kutatunk, avagy sérülhet a kutatásban résztvevője? (Benjamin French, Pennsylvania Egyetem, [előadása](#))

Laczka Éva